

Kolsud sm 406
75c 202898

7/10 24

NORDISKE PILEGRIMSNAVNE
I BRODERSKABSBOGEN FRA
REICHENAU

AF

FINNUR JÓNSSON og ELLEN JØRGENSEN.

SÆRTRYK AF
AARBØGER FOR NORDISK OLDKYNDIGHED OG HISTORIE. 1923.

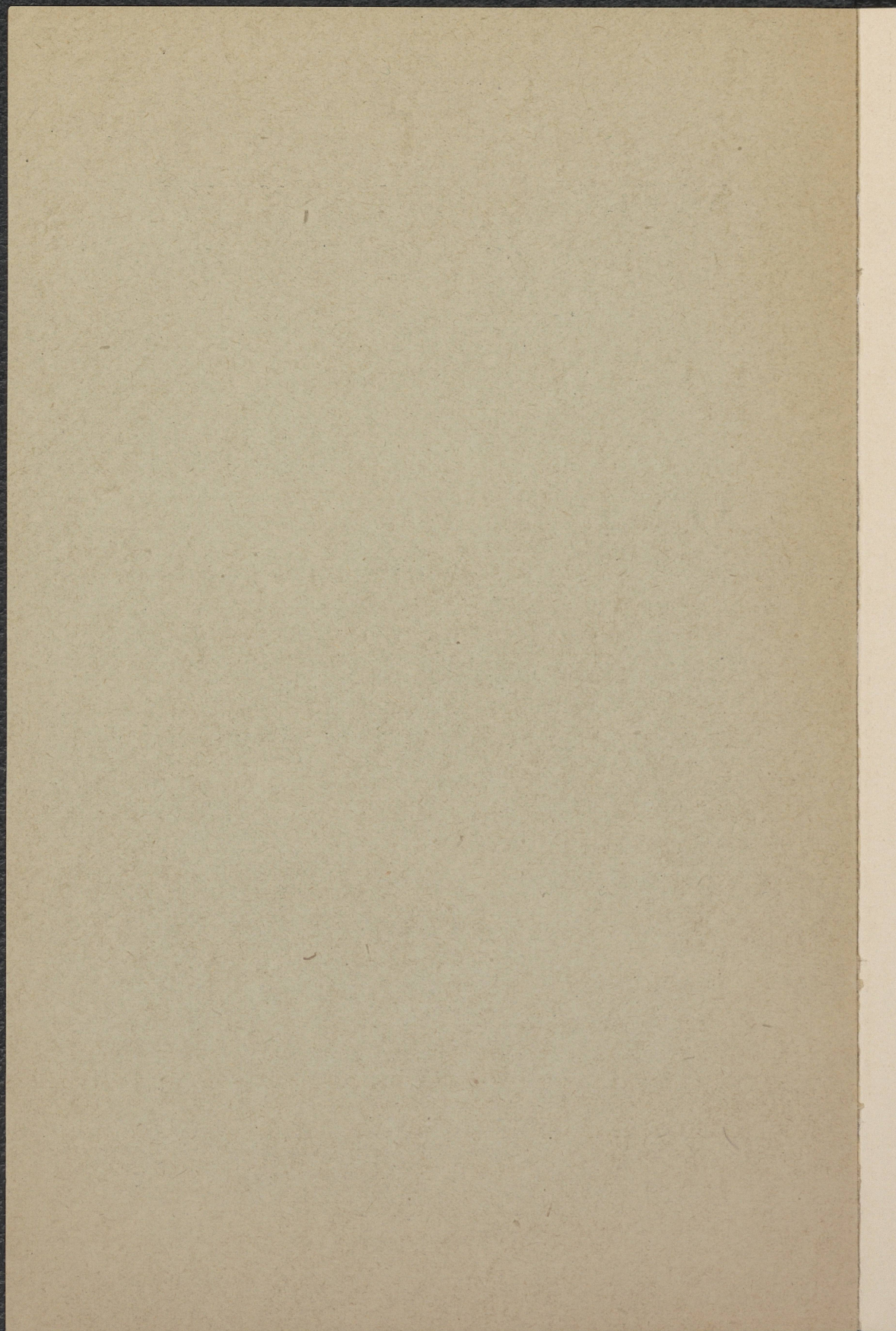
KJØBENHAVN.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI.

1924.

Mr Professor Oluf Kolsrud med
venlig hilsen fra Ellen Jørgensen

NORDISKE PILEGRIMSNAVNE I BRODERSKABSBOGEN FRA REICHENAU.

AF

FINNUR JÓNSSON OG ELLEN JØRGENSEN.

Ofte findes i Sacramentarier — undertiden ogsaa i Evangeliebøger fra Middelalderens ældre Aarhundreder — paa tomme Blade eller langs Sidernes Rand kortere eller længere Navnerækker: Navne paa de Folk, der skulde mindes, naar Præsten celebrerede Messen, og have Lod og Del i hans Bøn. Navnene oplæstes et for et eller indsluttedes i den liturgiske Text, saaledes som den exempelvis læses i et Sacramentarium fra Corbie: »Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum omnis congregationis sancti Petri, apostoli tui, omniumque propinquorum meorum et quorum elemosinas suscepimus, seu qui mihi confessi sunt, necnon et quorum nomina super sanctum altare tuum scripta habentur, et omnium circumstantium quorum tibi fides cognita est et nota deuotio . . . .«¹

Saadanne Navnelister findes i et Sacramentarium, skrevet til Brug for Abbediet St. Amand i det 9. Aarh. og lidt senere ændret til Brug for Domkirken i Sens (nu i det kgl. Bibliotek i Stockholm), i et Sacramentarium fra Paris fra det 10. Aarh. (Bibl. nationale. Ms. lat. 2294) og i en Evangeliebog fra St. Castor i Coblenz fra det 9. Aarh. (nu

¹ Bibliothèque nationale, Paris. Ms. lat. 12051, cit. Delisle: *Mémoire sur d'anciens sacramentaires* (1886) 177.

i Dombiblioteket i Trier)¹. Af samme Art var en Række Navne, som læstes i en russisk Evangeliebog, der tilhørte Roskilde Domkirke og i det 17. Aarh. var i Stephanus Johannis Stephanius' Eje, men siden er gaaet tabt. Efter hvad Stephanius oplyser, lød de indledende Ord: »*Nomine signatos et munere conciliatos fratribus exiguis jungito, Christe, tuis: Regem Haroldum reginamque Margaretam*«, hvorpaa fulgte en lang Række Navne: »*Knuto rex, Athala regina, Eiric, Margareta regina et soror nostra. Sveno episcopus, Ricardus præpositus, Sveino decanus, Hermanus, Ascerus, Luitgerus, Boso, Livo, Isaac, Arnfast, Nicolaus, Saxi, Ako, Clemens, Toco, Joseph, Kanutus etc.*«².

Undertiden voxede Navnerækkerne og blev saa lange, at de ikke kunde finde Plads paa ledige Blade i Sacramentariet og Evangeliarer paa Alteret, men krævede en egen Bog, hvori Navnene grupperedes — saaledes som i Mindebogen fra St. Peter i Salzburg fra 8. Aarh. eller i Bogen fra Durham Domkirke, der vel er anlagt c. 840, men hviler paa et ældre Grundlag, eller i Manuscriptet fra New Minster i Winchester, der paa første Blad har det kendte Billede af Kong Knud og hans Dronning og over dem Christus med Livets Bog, »*liber vitæ*«, som Bibelen oftere nævner³.

I Mindebogen, der havde sin Plads paa Højalteret i Kathedralen i Durham⁴, stod først skrevet: »*Nomina regum vel ducum*«, »*Nomina reginarum et abbatisarum*« og derefter Eneboeres Navne, Abbeders Navne etc. etc. I Winchesterbogen er Ordningen en lignende, nemlig: Wes-

¹ Delisle: *Mémoire sur d'anciens sacramentaires* 115, 183. — *Westdeutsche Zeitschrift für Geschichte und Kunst* IV (1885) 156.

² *Stephanii Saxoudgave*. Prol. 11.

³ Apoc. 3. 5: *non delebo nomen eius de libro vitæ*. — Apoc. 21. 27: *nisi qui scripti sunt in libro vitæ Agni*. — Phil. 4. 3: *quorum nomina sunt in libro vitæ*. — Idet Tanken gik til den himmelske Livets Bog, hvori de troendes Navne er skrevne, kaldtes en Bog som Mindebogen fra Salzburg, Durhambogen eller Winchesterbogen undertiden »*liber vitæ*«.

⁴ *Liber vitæ Dunelmensis*. A colotype facsimile. Durham 1923.

sex Kongers Navne, Kongesønnernes Navne, derefter Navne paa Ærkebiskopperne af Canterbury og Bisperne fra forskellige Stifter etc. etc.; siden følger: »Nomina fratrum Abbandonensis cenobii«, »Nomina fratrum Elgensis cenobii«, »Nomina sororum Hrumensis cenobii«, endelig Navne paa talrige Lægfolk, Mænd og Kvinder, der ved Gaver har vundet Del i Messer og Bønner i New Minster¹.

Den overmaade stærke Væxt i Navnerækkerne hænger sammen med, at det mere og mere blev Skik at erhverve Broderskab i en kirkelig Stiftelse. Enkeltpersoner, Lægfolk, kunde optages som Brødre eller Søstre; eller Kirke forbandt sig med Kirke, Kloster med Kloster med Løfte om gensidig Forbøn. Durham Domkirke traadte i Broderskab med Christ Church i Canterbury, med St. Étienne i Caen og med Fécamp; New Minster i Winchester forbandt sig med Abbedierne Abingdon og Ely og med Nonneklostret i Romsey; Evesham stod i Broderskab med Malmesbury og Vor Frue Abbedi i York. Lister over de nysafdøde Brødre og Søstre sendtes fra Sted til Sted, for at Navnene kunde føres ind i Mindebogen, og til en Begyndelse fordeltes de vel i de Grupper, der var givne ved Bogens Anlæg; men det voldte Vanskelighed at presse de talrige Navne ind i det gamle System, og Rammerne maatte tilsidst sprænges. Vi ser da ogsaa, hvorledes man i Liber vitæ fra New Minster har valgt at holde Munke og Nonner fra de Klostre, med hvilke Broderskab var sluttet, i Grupper for sig: »Nomina fratrum Abbandonensis cenobii«, »Nomina fratrum Elgensis cenobii«, »Nomina sororum Hrumensis cenobii«. Dermed er en ny Form for Mindebog under Udvikling: Broderskabsbogen, hvori Grup-

¹ Navnene i Durham Mindebog vidner, som bekendt, stærkt om den skandinaviske Bebyggelse i Nordengland; lejlighedsvis røber de ogsaa kirkelig Forbindelse mellem Landene, f. Ex.: »Reginaldus, sacerdos de Nortuagia«; »Eiric, rex Danorum. Botild regina«. — Ogsaa Mindebogen fra Winchester har Navne fra Dansketiden.

peringen sker paa Grundlag af Broderskabsforbindelserne, og hvori hver Broder eller Søster indskrives under sin Kirke eller sit Kloster. Broderskabsbøger er bevarede fra Klostrene St. Gallen, Reichenau og Pfäfers, alle fra det 9. Aarhundrede. Rigest er Reichenaubogen (nu i Centralbiblioteket i Zürich), der oprindeligt nævner over halvhundrede Klostre og Kapitler, med hvilke Broderskab er indgaaet, og senere følger lige saa mange til og rummer utallige Navne. Forbindelser er knyttet over hele det store Frankerrige, ja udover dets Grænser — Forbindelse med St. Gallen, Lorsch, Fulda, Corvey, Prüm, Flavigny, St. Germain-des-Prés, St. Denis, Luxeuil, Nonantula etc. etc. Men Navnelister af den Art, der fandtes i de nysnævnte Mindebøger, lange Fortegnelser over Klosterets Venner og Velgørere, fattes heller ikke i Reichenaubogen, og dertil kommer paa Bladenes Rand og overalt, hvor Plads frembød sig, talrige Navne skrevne med forskellige Hænder ned gennem Tiden. Blandt disse har de nordiske Navne en særlig Interesse for os¹.

¹ Det var F. J. Mone, der først (i 1835) gjorde opmærksom paa de nordiske Navne i Broderskabsbogen fra Reichenau, som han dog kun kendte gennem en Kopi i Carlsruhe, thi selve Bogen syntes tabt (Anzeiger für Kunde der deutschen Vorzeit IV (1835) sp. 17 og 97). Nogle Aar senere holdt Jacob Grimm i det kgl. nordiske Oldskriftselskab et Foredrag om dette Æmne, et Foredrag, der blev offentliggjort i Antiquarisk Tidsskrift 1843—45, og her blev den af Mone givne Navneliste optrykt. Siden blev Originalmanuscriptet fundet, og P. Piper udgav Broderskabsbogen fra Reichenau tillige med andre Kilder af samme Art i Monumenta Germaniæ historica 1884. I 1909 mindede August Gebhardt ved en lille Notits i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed om det gamle Problem: de nordiske Navne i Broderskabsbogen i det fjerne Land.

Skulde Problemet imidlertid løses, var en Undersøgelse af Originalmanuscriptet nødvendig, thi flere Spørgsmaal meldte sig, som Pipers Udgave ikke kunde give Svar paa. Da jeg en Dag talte med Overbibliotekar H. O. Lange om det ønskelige i at faa Rede paa denne Sag, besluttede han en Henvendelse til Centralbiblioteket i Zürich om Laan af den kostbare Codex. Med stor Velvilje efterkom Biblioteket Anmodningen, og det blev derved muligt at studere Haandskriftet i København. De Sider, der rummer nordiske Navne, blev fotograferede, og Aftryk erhvervedes af flere skandinaviske Biblioteker.

Reichenau, Øen i Bodensøen, med Kloster, Kirker og Kapeller, kunde vel drage Pilegrimme til sig. Dyrebare — men rigtignok omstridte — Reliquier gemtes dèr, Reliquier af St. Marcus, St. Januarius, St. Fortunata etc., og store Billedrækker paa Kirkevæggene fortalte den hellige Historie¹. For Nordboerne syntes Reichenau at ligge paa Vejen, naar de drog til Rom, »alle Stæders Moder«, og mange var paa Vandring i den Periode, som Navnene i Broderskabsbogen tilhører — det 11. og 12. Aarhundrede — men ingen er at genkende iblandt dem, og Reichenau nævnes ikke i vore hjemlige Kilder, end ikke i de to Rejsevejledninger ned gennem Europa, der er bevaret fra Midaldaleren; af disse lægger den ene, en Vejviser fra Island fra det 12. Aarhundrede, Ruten noget vestligere ned mod Genfersøen, medens den anden, der er af svensk Herkomst og stammer fra det 15. Aarhundrede, tegner Vejen østligere, over Augsburg, Innsbruck, Bozen².

De nordiske Navne i Reichenaubogen er ca. 670 i Tal og staar at læse paa 18 forskellige Sider i Codex, snart ganske faa, snart mange paa den enkelte Side; undertiden har 2—3 forskellige Hænder indført Navnene paa een Side, saaledes at der dannes Grupper, undertiden har samme Haand skrevet Navnerækker paa forskellige Steder i Bogen. Det er saaledes samme Haand, der møder os S. 22, 136, 138 og i første Gruppe S. 156; samme Haand, der indførte den Gruppe S. 156, som begynder med: »Silvester presbyter«, og skrev sidste Gruppe S. 161, ligesom den Haand, der skrev

¹ F. X. Kraus: Die Kunstdenkmäler des Kreises Konstanz (1887) 325. — Fr. Baer und F. X. Kraus: Die Wandgemälde in der St. Georgkirche zu Oberzell auf der Reichenau (1884). — K. Künstle: Die Kunst des Klosters Reichenau im 9. und 10. Jahrhundert (1906). — Der maa her være Lejlighed til at erindre om, at det er i Reichenau — ikke i Königsfelden — Ærkebiskop Johan Veze ligger begravet. (F. X. Kraus l. cit. 346).

² Kr. Kälund: En islandsk Vejviser for Pilegrimme fra 12. Aarhundrede. Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie: 1913. — Ymer IV (1884) 221.

Navnene S. 20, er identisk med den, der skrev S. 150, og maaske identisk med den, der indførte sidste Navnegruppe S. 162. Idet Hænderne saaledes skifter Codex igennem, fremtræder omtrent 30 større og mindre Grupper af nordiske Navne.

De ældste stammer af palæografiske Grunde fra 11. Aarhundredes Begyndelse, nemlig Navnerækken S. 44: »Duochi. Douchi. Engildie. Duruuuh. Unachar. Regengar. Thura. Hasa. Hasa. Harolt. Aschilt. Regengar. Dula«, og Rækken S. 8: »Oso-got. Asa. Durchgetil. Sigauuara. Osmunt. Adaluuine. Osof«, der hidrører fra en anden Haand. De yngste Navnegrupper og deriblandt den lille Gruppe, som har Overskriften: »His-lant terra«, er at henhøre til det 12. Aarhundredes 2. Halvdel, men iøvrigt er det nok saa vanskeligt indenfor disse Tidsgrænser at bestemme de enkelte Hænders indbyrdes Alder.

Navneformerne synes at vise, at de er nedskrevne efter mundtlig Meddelelse, ikke efter skrevne Lister, der blev sendt, naar Forbøn begæredes for afdøde Brødre og Søstre. Munke i Reichenau har skrevet Navnene ned, som de hørte dem af de Nordboere, der kom dertil¹; og det samme gælder vel for en Del de mange andre Smaagrupper af Navne, der er ført ind i Bogen i 11. og 12. Aarh., Navne paa Pilgrimme, hvis Hjemstavn den kyndige Forsker af gammel tysk Navneskik maa kunne paapege.

Paa lignende Vis har Pilegrimme ladet skrive — eller selv skrevet — deres Navne i en ærværdig Evangeliebog, som nu gemmes i Cividale i Kapitelbiblioteket, men oprindelig hørte hjemme i et italiensk Kloster, et ukendt Valfartsted. Paa Bladenes Rand, hvor tomt Rum findes,

¹ Kuriøst nok læses S. 162: »Thure oc Thura«. — Den af Professor Jónsson S. 14 fremsatte Formodning, at Optegnelser først gjordes paa løse Sedler, og at Navnene siden indførtes i Broderskabsbogen, har god Grund. I Universitetsmatriklerne fra Middelalderens senere Aarhundreder er Navnene ofte ført ind i eet Træk, Rektorat for Rektorat, og i Bøgerne kan man den Dag i Dag undertiden finde Sedler med Con-cepterne.

staar Navnene mellem hinanden, skrevne med mange forskellige Hænder væsenlig i det 9. og 10. Aarhundrede, oftest uden Hjemstavnsbetegnelse, men let kendelige som tyske, longobardiske og slaviske Navne; enkelte Gange nævnes dog udtrykkelig Landet, hvorfra Pilegrimmene kom: »De Bolgario, qui primus uenit in isto monasterio, nomen eius Sondoke« — eller: »Hic sunt nomina de Bolgaria«¹.

Her følger de nordiske Navne i Reichenaubogen samt de Navne, der med mere eller mindre Tvivl kunde være nordiske:

S. 4²: Aslac. Aue. Liefgrim. Aðeldai. Onlof. Meinpif.

S. 8³: Osogot. Asa. Durchgetil. Sigauuara. Osmunt. Adaluuine. Osof.

S. 19⁴: Asuui. Helgi.

S. 20⁵: Ugoic⁶. Asa. Turger⁷. Esa. Orm. Tuva. Churth. Sure. Osbern. Sura. Christan. Gunduara. Gisel. Gude. Hoh⁸. Tuva. Osbern. Trugun. Arnolf. Oschahla. Tuda. Osbern. Estrit. Olfh. Topa. Ramut. Bern. Amoda. Busse. Thusten. Gunda. Sundolf. Osa. Tuch. Oschatela. Trange. Tuba. Gote. Tuba. Tuch. Gisel. Eseh. Gedelmut. Osbern. Christana.

¹ C. L. Bethmann: Die Evangelienhandschrift zu Cividale. Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde II 113. — Jfr. om Pilegrimme i St. Martial i Limoges Aug. Molinier: Les obituaires français au moyen âge 36, 251, 291.

² Navnene er skrevne i nederste Margin paa Siden; de tre første i een Linje, de tre andre derunder.

³ De syv Navne, alle skrevne med een Haand, har fundet Plads paa Række, det ene under det andet, midt paa Siden parallelt med Broderskabsbogens ældgamle Navnerække: »Nomina fratrum de sancto Maximo«.

⁴ »Helgi« er ikke skrevet med samme Haand som »Asuui«.

⁵ De 37 første Navne til og med »Oschatela. Trange. Tuba« staar i venstre Margin, det ene under det andet; derefter nederst paa Siden »Gote. Tuba«, endelig »Tuch. Gisel. Eseh. Gedelmut. Osbern. Christana« i uvis Rækkefølge. Alle Navne skrevne med samme Haand.

⁶ Gennem »i« er draget en fin Streg.

⁷ Gennem Staven paa det sidste »r« er draget en fin Streg.

⁸ Gennem Staven paa det sidste »h« er draget en Streg.

S. 22¹: Esdrid. Berni. Azzer. Api. Scura. Peter. Suein. Zuord.

S. 44²: Duochi. Douchi. Engildie. Duruuih. Unachar. Regengar. Thura. Hasa. Hasa. Harolt. Aschilt. Regengar. Dula.

S. 94³: Ódalgart. Guda. Oke. Zurul. Zurdu. Domnus. Ingolf. Tola. Forma. Guda. Trucul. Augute. Tofi.

S. 136⁴: Geteleuuart. Gedel. Colpi. Eskil. Sibi.

S. 138⁵: Colpi. Zurgils. Hagano. Azor. Gunda⁶. Damian. Ascatala. Azzer. Rusten. Ture. Zuri. Aslach. Colpe. Guota. Espirn. Esa. Suuein. Jon. Prant. Eskel. Wiuut. Tula. Prant. Esa. Asgot. Tola. Guotmunt. Drugilis. Gundolf. Guotmunt. Stupe. Alin. Drukil. Zor. Zor. Skerp.

S. 140⁷: Drugilus. Zurlach. Ceriberin. Tole. Dorchil. Endrugilis. Azzer. Terbirin. Halden. Tieme. Helige. Zure.

¹ Navnene staar i venstre Margin alle skrevne med een Haand, den samme, som førte Pennen for Nordboerne S. 136, 138 og øverst S. 156.

² Navnene staar i Række ned gennem venstre Margin. Samme Haand, som skrev Navnerækken, har nederst paa Siden skrevet: »3. Kal. Aprilis obiit Thruī in feria 3. primae pasche ebdomadae« »: 3dje Paaske- dag d. 30. Marts døde Thruī. I det Aar, da Thruī døde, og det vil vel nok sige det Aar, da denne Note blev indført, faldt 1ste Paaske- dag d. 28. Marts. Det var Tilfældet i Aarene 913, 924, 997, 1003, 1008, 1087, 1092, 1098, 1171, 1182, 1193. Skriften henfører Noten til et af Aarene omkring 1000.

³ Navnene, alle skrevne med een Haand, staar i venstre Margin, det ene under det andet.

⁴ Navnene staar øverst i venstre Margin i Række nedefter, »Sibi« dog et Stykke fra de andre foranlediget ved, at et Navn optog Pladsen i Forvejen. De er skrevne med een Haand, den samme som indførte de nordiske Navne S. 22.

⁵ Samme Haand som nys nævnt. Navnene staar i Række ned gennem venstre Margin, snart et enkelt Navn i Linien, snart to, alt som Pladsen tillod.

⁶ Navnet »Gunda« fandt ikke Plads i Linien, hvorfor »da« er skrevet over.

⁷ Navnene er skrevne i venstre Margin; første Haand skriver Ræk- ken »Drugilus . . . . Endrugilis«; anden Haand »Azzer. Terbirin . . . . Asa. Gudinna« og tilføjer »Esa« paa Sidens øverste Rand.

Drugeno. Âsa. Espirin. Âsa. Gliph. Wolf. Jona. Suein. Siura. Drugilis. Liutmere. Asa. Gudinna. Esa.

S. 150¹: Eschel. Hosber. Hawart. Guntfrit. Tuua. Hasucuth. Toste. Gunder. Eschel. Thir. Esgert. Truls. Suen. Ture. Wlf. Guda. Toua. Tola. Toca. Toua. Goti. Tome. Ese. Asmot. Hue. Asa. Tola. Holof.

S. 151²: Grimchil. Asa. Amenda. Drugo. Amadas³. Durchil. Suein. Östhein. Hestrit. Espern. Duochi. Ascethle⁴. Durchil. Espirn. Regemoth. Zuoro. Zuruunt⁵. Riste. Aslac. Duoco. Christiano. Guonuuara. Haltan. Tura. Hesa. Durchil. Tura. Bonta⁶. Zurgrim. Geppo. Esa. Elihp. Getilo. Ketil. Aschil. Asa. Tosti. Inga. Getilmot. Cuonno. Boso. Guda. Asa. Drugot. Usegot. Durlo. Üdilt. Durstein. Ascleit. Urch. Ger. Zuore. Thuoba. Bernhilt. Amundi. Allort. Druogon. Gispin. Osmunt. Durolf. Arnchetil⁷. Azer. Uuolfhilt. Zolf. Alberic⁸. Ascitla. Getil. Espirn. Espirn. Amada. Zoro. Azer. Ese. Tubo. Fruin. Johan. Johan. Ascitla. Asa. Durchil. Dur. Az. Hestria. Tubo⁹. Tuua. Durrlees¹⁰. Zura. Apa. Tuba. Tusta. Estrit. Al. Esit. Tier. Thuoca. Tubeta. Gurida. Aslac. Trugint. Toki. Azer. Esdrid. Asa. Tube. Isolf. Tuke. Truger. Ruodolf. Trugeth. Asa. Armoz. Hericha. Pertolt. Gunner. Asa. Asa. Halbtene. Ketel. Drukel. Drukel. Albe-

¹ I venstre Margin staar Navnene, det ene under det andet, skrevne af een Haand, den samme, som skrev Navnene i Margin S. 20.

² Som vedføjede Tavle I viser, rummer S. 151 en stor Mængde Navne, der paa alle Sider trænger sig om den oprindelige Text fra det 11. Aarhundredes Slutning. Det er nok saa vanskeligt nøje at bestemme, i hvilken Rækkefølge de er ført ind, og at sætte Skel mellem Hænderne. Navnene »Toci. Asa. Selva« med de uøvede Træk skiller sig tydeligt fra alle de andre.

³ Over Linien er et »s« tilføjet.

⁴ Over Linien er »s« tilføjet.

⁵ Over Linien er »r« tilføjet.

⁶ »n« tilføjet over Linien.

⁷ »n« tilføjet over Linien.

⁸ Næppe skrevet med samme Haand som de andre Navne.

⁹ Mellem »T« og »b« er Hul i Pergamentet.

¹⁰ Det ene »r« skrevet over Linien.

rich. Folkerich. Selbe. Agi. Espirn. Suuein. Toko. Eskel. Truith. Zure. Suuein. Truith. Karleshoubit¹. Domne. Uui-sta. Uto. Ture. Arnbirn. Selbe. Sigul. Wal. Asa. Zueri. Druget. Eskil. Bernolt. Liubene. Esa. Gunner. Zure. Aslach. Tobe. Sigeuuart. Inga. Amende. Paul. Asaguth. Zure. Ton. Faxe. Aslac. Toste. Ese. Zora. Escel. Dora. Suein. Gunner. Toci. Asa. Selva².

S. 152³: Azor. Zorlac. Otto. Espirn. Matheus. Gelidor⁴. Zuri. Orina. Orniwest. Margareta⁵. Truto. Guoda. Estrit. Zora. Magnus. Wowit. Zura. Drukil. Drugen. Eskil. Asor. Sigiloh. Guotmunt. Olaph. Trugen. Hune. Asa. Giulfrid. Drukil. Guota. Eskel. Grua. Zura. Esdrid. Azor. Saxe. Esa⁶. Astraht. Eueli. Zure. Olapf. Godizo. Dhulp. Wnich. Gudric. Bune. Karebern. Alger. Hildebrant.

S. 156⁷: Friderich. Asmuot. Gunni. Ruqui. Bondi. Duovi. Durestein. Durestein. Ruqui. Zurigunt. Anunt. Suein. Zurigunt. Silvester presbiter. Esdret. Ogrim. Tuchie. Turstein. Azer. Amunde. Finnolf. Zuolf. Azer. Turstein. Ontol. Asa. Asmot. Uuolf. Christina. Sur. Esgerd. Gerpolf. Dure. Espirn. Azer. Toua. Azer. Arngrim. Trogod. Druchil. Nurlang.

¹ »r« skrevet over Linien; ligesom »b« med Abbreviationstegn.

² Den sidste halve Snæs Navne er skudt ind paa ledig Plads mellem de andre Navne.

³ De første 36 Navne paa denne Side staar prentede med store Bogstaver; de danner en Række ned gennem venstre Margin; Navnene »Eskel. Grua. Zura. Esdrid. Azor. Saxe«, der ikke fandt Plads her, er skrevne lidt til højre, parallelt med de andre. Længere til højre begynder en ny Række med Navnene »Esa. Astraht« med anden Haand.

⁴ »i« skrevet over Linien.

⁵ skrevet »Margar« med Abbreviationstegn.

⁶ Grupperne »Esa . . . Wnich«, »Gudric . . . Hildebrant« udviser 2 Hænder, forskellige fra den Haand, der skrev det første Navn »Azor« og de følgende 35 Navne.

⁷ To Hænder har indført nordiske Navne S. 156. Øverst i venstre Margin skrev samme Haand, som vi kender fra S. 22, 136 og 138, Rækken »Friderich . . . Zurigunt«. Længere nede i samme Margin begynder en ny Haand med »Silvester presbiter«, samme Haand, som vil findes S. 161 i sidste Gruppe.

bislant in.	Amolt t k erhart t	• Cunnor. Osa Tuore
Keiloe	k erbite Ruodolf t.	Trugled Trugis keal.
Curnaker	g erote. o Adalfr t	Darm Alf. Dola Hemming
Arnar	Maß Villiburg d albfr. k erbite. Haha	horth. Esa Sporn. Thola
Wigedies	ch. I ueth. H erote t.	• Eolkis. Sorh. Gude Thombel
Maß Villiburg	Ruopret. Adalfr	• hure hure Hsegge hure
Wimuder	Wolumar. Anshalm.	Steni Tuole A. Luch. Efra
Zunarin	Adalfr Richinba. o	
Gulzenma	Wolumar. Richinba. gerinte lue. A. Scheer	
Gudenmunder	Hesse Adalbert gerinte lue.	
Zur fidei	pilgrim Ruopret	Wolfrman.
Zurder Stennude	Wolfrman t.	
Gertridis. hitegundis	Wolfrman t.	
Bertold. Conrad	Wolfrman t.	
eberhart o.	Wolfrman t.	

Fig. 1. Øverste Del af S. 159 i Reichenau-Broderskabsbogen. Ca. 4/5.

Uerit. Ascot. Druogen. Uulchel. Druogen. Espirn. Ascatla. Buothilt. Suster. Gunner. Thore. Zore. Dola. Azer. Thoder. Esdrit. Donna. Utina. Uueturlit. Inga. Dore. Dhuri¹. Thorelf. Durstein. Guota. Asa. Siuuart. Aua.

S. 159²: Hislant terra. Keiloc. Curmaker. Arnur. Wigedies. Mar. Williburg. Wimunder³. Zurarin. Gulzenna. Gudemunder. Zurrider. Zurder. Stenruder. Gunnor. Osâ. Tiure. Trugiles. Trugis. Ketil. Darri. Alf. Dola. Hemming. Zorth. Esa. Sporri. Thola. Folkis. Sorli. Gude. Thorkil⁴. Zure. Zuri. Asegut⁵. Zure. Steini. Tuole. Aslach. Estret. Askelet.

S. 160⁶: Alger. Otter. Theaph. Zrom. Thoge. Johannes. Thoke. Lula. Ascotla. Zore. Asagot. Asagot. Thola. Crispin. Fin. Pero. Stanchel. Alle. Onolfus presbiter. Tocho. Zothors. Johannes. Eschil. Werinbertus. Zoolf. Othbernus. Touo. Gûrith. Agatha. Paulina. Margareta. Donna. Gunner. Hitilburgis. Gûta. Rûe. Trugûte. Tûla.

S. 161⁷: Doci. Allisi. Gotlint. Giengebir⁸. Elina. Holta.

¹ »h« skrevet over Linien.

² Paa denne Side er to Grupper Navne at mærke. I venstre Margin staar Overskriften: »Hislant terra« og derunder 13 Navne »Keiloc . . . Stenruder«, alt skrevet med een Haand, som kun forekommer paa dette Sted. I højre Margin har en anden Haand indført Gruppen »Gunnor . . . Askelet«. Den øverste Del af S. 159 af Codex er gengivet her S. 11.

³ »n« skrevet til over Linien. ⁴ Foran »k« synes et »k« udraderet.

⁵ Foran »g« synes et »g« udraderet.

⁶ Navnene nøjes ikke her med den indskrænkede Plads i Margin, men breder sig frit over Siden i 7 Linier. De første 4 Linier omfattende Navnene »Alger . . . Alle« er skrevne med en stor svær Haand, som kun forekommer denne ene Gang. De 3 sidste Linier, Navnene »Onolfus presbiter . . . Tûla«, stammer fra en anden Haand.

⁷ Talrige Hænder har skrevet Noter, Navne og Navnegrupper paa denne Side. De nordiske Navne hidrører fra mindst 4 forskellige Hænder og falder i 4 Grupper. Øverst paa Siden staar i 4 Linier Navnene »Doci . . . Cnuter«; længere nede Gruppen »Dochi . . . Holenger«, dernæst de 6 Navne »Estrico . . . Bonde«, endelig langt nede paa Siden i 4 Linier Gruppen »Docco . . . Druogon«, indført med samme Haand, som skrev sidste Gruppe S. 156.

⁸ Maaske »Biengebir«.

Hemchil. Tula. Azur. Tustie. Ulua. Johan. Arncathla. Asâ. Agamont. Asa. Tuba. Gunna. Cuda. Zuridere. Cnuter¹. Dochi. Cofri. Durchil. Azuro. Zurgut. Cetilzur. Sigetru. Asa. Holenger. Estrico. Tuoto. Bondo. Zorurid. Zore. Bonde. Docco. Cisla. Zurto. Ascetle. Grim. Asa. Volcmot. Gerbrant. Seburc. Zura. Uuoleuric. Estrit. Alger. Uuic. Albert. Regimot. Esgil. Asa. Drochil. Drochil. Donna. Suein. Ruodolf. Guda. Druogon.

S. 162²: Hesperr. Osa. Tostil. Töla. Harand. Turloug. Tougi. Domna. Turi. Amandus. Virbird. Tura. Tougi. Touga. Oker. Zuora. Gunthere. Aschatala. Azzer. Geteloch. Asgud. Toua. Trugud. Estrid. Haldan. Asa. Reuinning. Aggi. Astrid. Trugud. Tuola. Osmuod. Assur. Gera. Amandus. Tuoua. Hulig. Dora. Domna. Bligeld. Gunthild. Tuggi. Geteloug. Uto. Tuggi. Erich. Uolaf. Erbern. Orm. Truggel. Esgel. Thome. Reng. Uuolf. Estrit. Zure. Touche. Uuide. Uuagon. Regenmuot. Asa. Tonna. Wigerat³. Toua. Suein. Esa. Cori. Inger. Wrt. Esa. Aruui. Thurgunt. Thurgulis. Tola. Hauart. Thurugunt. Thorlac. Asmot. Gerphol. Thorolf. Lesien. Thort. Tola. Olaf. Asgot. Gudfrit. Thurgot. Toca. Thurlot. Gundrun. Thurloc. Tohi. Olaf. Thura. Thurbern. Elif. Toba. Toui. Turit. Thure oc Thura. Hesbern. Esa. Iohan. Gutmun. Esa.

Ellen Jørgensen.

Ved tolkningen af grupperne af overvejende nordiske navne i Reichenauhåndskriftet er det ikke for dristigt at gå ud fra, at navnene oprindeligt er skrevne efter bærernes egen angivelse og udtale, ligesom det på forhånd

¹ I »Zuridere« er de to sidste Stavelser tilføjede over Linien, muligvis af en ny Haand, der ogsaa tilskrev »Cnuter«.

² Øverste Halvdel af denne Side indtages af nordiske Navne, 15 Linier, skrevne af 3 forskellige Hænder. Første Haand skriver Gruppen »Hesperr . . . Uolaf«, anden Haand »Erbern . . . Tonna«, tredje Haand de sidste 44 Navne.

³ Wiger.

ikke er usandsynligt, at der blandt de nordiske navne kan findes ikke-nordiske. Det fortjener endvidere at fremhæves, at de enkelte navnegrupper atter og atter rummer et stort antal nordiske navne; er det da rimeligt, at disse pilegrimme (omtr. 100 i den 1. række s. 151 f. eks.) gang på gang er komne i stor, sluttet flok til klostret Reichenau og deres navne indførte med det samme? En enkelt række, den til venstre s. 152, er tilmed præntet sirlig og med store bogstaver; det har taget tid at skrive den, længere tid end de rækker, der er skrevne med almindelige små bogstaver. Også findes gentagne gange eksempler på, at det samme navn side om side er skrevet på to forskellige måder, f. eks. Ture: Zuri 138, Tula: Tola (med kun 3 navne imellem) sst., Tuua: Toua 150, Thore: Zore (lige efter hinanden), Dore: Dhure, alt 156, osv. Atter en ejendommelighed er det, at indenfor en og samme gruppe nævnes flere personer, der bærer samme navn; således læses Azer s. 156 5 gange, Tore sst. 6 gange, osv. Uagtet sidstnævnte navn var ret almindeligt — førstnævnte var vel langt sjældnere —, er det dog ganske forbavsende indenfor en enkelt flok pilegrimme at træffe så mange med samme navn. Skulde forklaringen mon ikke være den, at navnene på de ankomne pilegrimme, når disse mødte i mindre flokke, straks blev skrevne på mindre pergamentstykker (lapper) og først bagefter indførtes i hovedbogen, således at flere af disse smågrupper blev slåede sammen? Herfor kunde bl. a. tale, at nogle navneformer synes kun at lade sig forklare ved, at de er nedskrevne efter utydeligt forlæg, som afskriveren (renskriveren) har læst fejl eller opfattet forkert. Derved er der fremkommet vanskelig forståelige eller ganske uforståelige navne. Dette skal nærmere omtales ved behandlingen af de enkelte navne, der vil blive gennemgået i alfabetisk orden.

Det ligger endvidere nær at antage, at de tyske skrivere i klosteret kunde forledes til at omdanne nordiske navne,

især sådanne, der lignede eller var ens med tyske, de kendte, på den måde, at de nordiske navne fik tyske endelser; svage maskuliner på -i kunde derved få den oldhøjtyske endelse -o, -*gunn* kunde blive -*gunt*; for f kunde der skrives p osv. Det nord. þ var ukendt i Tyskland i det tidsrum, der her er tale om, det 11. årh. Gengivelsen kunde volde og har øjensynlig også voldt vanskeligheder (se herom i det følgende).

Ved gennemgangen af de nordiske navne lønner det sig at begynde med dem, hvorover står skrevet *Hislant terra*, s. 159 — det eneste sted, hvor folkheden (nationaliteten) angives. Man har ved en misforståelse tidligere antaget, at overskriften galdt alle navnene på denne side, men det er klart, at det i virkeligheden kun er rækken til venstre og ikke tillige rækken til højre, overskriften gælder; den til højre er med anden hånd, og navnene har her en anden karakter.

Disse islandske navne, 13 i tal, er af meget almindelig art og ret gennemskuelige: *Arnórr* (Arnur), *Guðmundr* (Gudemunder), *Geirlaug* (Keiloc), *Kormákr* (Curmaker), *Kolþerna* (Gulzenna), *Már* (Mar), *Steinrøðr* (Stenruder), *Vémundr* (Wimunder), *Vilborg* (Williburg), *Vigdís* (Wigedies), *Þórarinn* (Zurarin), *Þórðr* (Zurder), *Þórriðr* (Zurrider).

Hvad der ved disse navneformer er af særlig betydning, er, at nominativendelsen -r allevegne er bevaret, med et indskudt e foran (swarabhakti) — hvilket er let forståeligt. Med hensyn til lydbetegnelsen kan følgende fremhæves: a, kort og langt, gengives ved a (Mar, Arnur); e findes indskudt mellem konsonanter (Wigedies, Gudemunder, jfr. swarabhakti-e-); é betegnes ved i (Wimunder), ei dels ved ei (Keiloc), dels ved e alene (Stenruder); i er indskudt (Williburg); í betegnes ved ie (Wigedies), men ellers ved i; o angives, hvad enten det er kort eller langt, ved u (Curmaker, Gulzenna osv.); ø betegnes ved u (Stenruder), au ved o (Keiloc), ð stedse ved d, men þ ved z; g gengives ved k (c)

(Keiloc), k omvendt ved g (Gulzenna); v udelades foran l (Keiloc); rn findes assimileret (Gulzenna). Det ses heraf, at helt konsekvent er gengivelsen ikke, i det væsentlige dog ret nøjagtig. Sprogformerne kan meget godt passe til den tid, 12. årh., der af Ellen Jørgensen ovf. er antaget for denne gruppes vedkommende.

Vi skal nu gå over til de andre nordiske navne, der findes, og tager da først de navne, hvis nordiske oprindelse er utvivlsom¹⁾.

Aggi: Aggi 162, DS; identisk hermed er vel Agi 151, der dog også kunde være = Áki, hvilket i skånske navne skal være tilfældet (Lgr). I S findes også Aghe, i T Ago.

Aki: Oke 94; DS.

Alfr: Alf 159; NDS.

Alfgeirr: Alger 152, 160, 161; ND. T har Alfger.

Amundi: Amunde(i) 151, 156; NDS. Hermed er Amandus 162² mulig identisk.

Apa: Apa 151; T Apa. Ellers ukendt.

Api: Api 22; DS (kun i stednavne), T.

Ármóðr: Armoz 151; N; her er ð åbenbart gengivet ved z.

Anføres hverken i D eller S; i Egilssaga findes dog Ármóðr som svensk navn. Navnet kunde også være Arnmóðr.

Lind anfører Ármóðr under Arn-; berettigelsen hertil er ret tvivlsom.

Arnbjörn: Arnbirn 151; NDS.

Arngrimr: Arngrim 156; ND.

Arnkátla: Arncathla 161.

Arnketill: Arnchetil 151; D.

Arfi: Aruui 162; DS. T Arpo.

Ása, *Æsa*: Asa 8, 20, 140³, 150, 151¹⁰, 152, 156², 161⁵, 162²;
 Hasa 44² — Æsa 20, 138², 140, 151, 152, 159, 162⁴;
 Hesa 151 — Osa 20, 159, 162; ND. T: Asa, Osa.

¹⁾ I det følgende betegner D Dansk, S Svensk og N Norsk (navneform). T betyder Tysk.

Asbjörn: Aspirn 151; Espern 151; Espirn 138, 151², 152, 156²; Espirin 140; Osbern 20⁴; Hesbern (p) 162²; Hosber 150; NDS.

Asgantr: Ascot 156; Asgot 138, 162; Asgud 162; Asagot 160²; Asaguth 151; Aseggut 159 (her synes det første g udvisket); Osogot 8; Vsegot 151; Hasucuth 150; NDS.

Asgerðr: Esgerd 156; Esgert 150. N.

Ashildr: Ashilt 44; NS. Tolkningen af navnet er måske ikke helt sikker; mulig menes *Áskell*.

Askatla: Ascatla 151, 156; Asc(h)atala 138, 162; Ascotla 160; Ascitla 151; Oschahla, Oschatela 20. Om Ascitla betegner et *Ásketla*, er meget tvivlsomt. Navnet findes mærkeligt nok ikke i ND(S) undtagen her, men må forudsættes som femininum til det følgende.

Askell, Eskill: Aschil 151; Askelet 159; Ascleit 151; Ascetle 161; Ascethle 151; — Eskel 138, 151², 152; Eskil 136, 151, 152; Eschel 150²; Eschil 160; Esgel 162; Esgil 161; NDS. Navneformerne *Ascelet* (f. *Asketel*??) osv. er ret mærkelige, men repræsenterer måske en form *Askell*, en mellemform mellem *Asketill* og *Áskell*.

Aslákr: Aslac 4, 151; Aslach 138, 151; Aslath 159; NDS.

Asmóðr: Asmot 150, 156, 162; Asmuot 156; Osmuod 162; NDS(?); T.

Asmundr: Osmunt 8, 151; NDS; T.

Asolfr: Osolf 8; NDS.

Astráðr: Astraht 152; D.

Astriðr, Estriðr: Astrid 162; Esdrid 22, 151, 152, 162; Esdrit 156; Esdret 156; Estrit 20, 151, 152, 161, 162; Estret 159; Hestrit 151. Hertil må vel også henføres: *Estrico* 161 og *Hestria* 151; disse forvanskninger betyder næppe andet. NDS.

Ásvé: Asuui 19; således er jeg mest tilbøjelig til at læse ordet. Navnet er ellers ukendt i nordisk, men i T haves *Osvi*; det er dannet ganske på samme måde som *Þórvé*. *Ásvin*, som navnet tidligere er blevet læst, er ligeså ukendt. *Asvid* mener jeg der ikke kan være tale om.

- Bjarnhildr*: Bernhilt 151; T.
Bjarni: Berni 22; ND(?).
Björn: Bern 20; NDS.
Bóndi: Bonde (-i) 161, 156; Bondo 161; Bonta 151; NDS.
Bósi: Boso 151; Busse 20; NDS; T.
Bóthildr: Buothilt 156; S.
Brandr: Prant 138²; NDS; T.
Darri: Darri 159; NDS (her i stednavne).
Dýri: Thir 150; Tier 151; Tiure 159; NDS. Således er jeg mest tilbøjelig til at tolke disse navneformer. Det sidste kunde dog betyde f. eks. *Þyri*.
Eilifr: Elif 162; Elihp 151; NDS.
Eiríkr: Erich 162; NDS.
Esi (Æsi): Ese 150, 151²; Eseh 20; D(?)S (i stednavne). Noget tvivlsomt.
Eygeirr: Oker 162; D. Noget tvivlsomt; kunde også være *Aud-geirr*.
Eygoti (-gauti): Augute 94; D? Jfr. Eygotar (Eygotaland)?
Eygrimr: Ogrim 156; D.
Eysteinn: Osthein 151; NDS. Er næppe — trods h'et — at forstå anderledes.
Faxi: Faxe 151; NDS (? i stednavne?).
Finnolfr: Finnolf 156; D.
Finnr: Fin 160; NDS.
Gauti: Gote 20; Goti 150; Gude 20, 159. Kunde også være *Goti*. NDS.
Geira: Gera 162.
Geirr: Ger 151; NDS.
Gisla: Cisla 161; DS(?); T. Tvivlsomt som nordisk kvinde-navn; kunde måske også være *Gisli*.
Gisli: Gisel 20²; NDS.
Grimkell: Grimchil 151; N(?)D.
Grimr: Grim 161; NDS.
Gróa: Grva 152; NDS.
Gudfrøðr: Gudfrit 162; ND(?).

- Guðmundr*: Gutmun 162; Guotmunt 138², 152; NDS.
- Guðríðr*: Gurida 151; Gvrith 160; NDS(?).
- Guðrún*: Gundrun 162; NDS.
- Gunna*: Gunna 161; Gunda 20, 138; N (isl. som kælenavn for *Guðrún*); DS.
- Gunnarr*: Gunner 151³, 156, 160; Gunder 150; Gunthere 162 (fortysket form); NDS.
- Gunnhildr*: Gunthild 162; NDS.
- Gunni*: Gunni 156; DS.
- Gunnolfr*: Gundolf 138; NDS.
- Gunnvör*: Gunnor 159; Guonuuara 151; Gunduuara 20; NDS.
- Gyða*: Guda 94², 150, 151, 161; Cuda 161; NDS. Identisk hermed er vist: Gvoda 152; Guota 138, 152, 156; Gúta 160. Dette kunde snarere synes at forudsætte et *Góða* (af *góðr*), der dog er meget usikkert eller, rettere sagt, ukendt.
- Halfdan*: Haldan 162; Haltan 151; Halden 140; Halbtene 151; NDS. Om de sidste former forudsætter en nordisk svækkelse af a til e, turde være tvivlsomt. Langt snarere må en fortyskning her antages.
- Haraldr*: Harolt 44; NDS.
- Hávarðr*: Hawart 150; Hauart 162; NDS.
- Heimkell*: Hemchil 161; DS.
- Helgi*: Helgi 19; Helige 140; NDS.
- Hem(m)ingr*: Hemming 159; NDS.
- Hjarrandi*: Harand 162; ND(?). Tolkningen måske lidt usikker. Jeg tror ikke på en skrivefejl for *Harald*.
- Holmgeirr*: Holenger 161; NDS.
- Holti*: Holta 161; NS. Næppe kvindenavn.
- Hrói*: Rüe 160; NDS.
- Hrósteinn*: Rusten 138; DS (Rod-).
- Høgni*: Hagano 138 (fortysket form); NDS.
- Inga*: Inga 151², 156; NDS.
- Ingigerðr*: Inger 162; NDS.
- Ingolfr*: Ingolf 94; NDS.
- Isolfr*: Isolf 151; ND(S?).

Jóan: Iohan 151², 161, 162; Iohannes 160² (latiniseret); Ion 138; N. Den sidste form er den yngste.

Kári: Cori 162; NDS. Kunde også være *Kóri*, der dog er sjældnere.

Kárbjörn: Karebern 152 og mulig Ceriberin 140. Navnet er ellers ukendt.

Karlshofud: Karleshoubit (vistnok at læse så) 151; N.

Ketill: Ketil 150, 159; Ketel 151²; Getil 151; Gedel 136; NDS.

Ketillaug: Geteloch 162; Geteloug 162; Getilo 151; DS.

Ketilmódr: Getilmot 151; Gedelmut 20; D. Næppe kvindenavn.

Ketilvarðr: Geteleuuart 136. Synes ellers ukendt.

Ketilþórr: Cetilzur 161 (skal læses således, og ikke i to ord); DS.

Kjólfrøðr: Givlfrid 152. Synes ellers ukendt, hvis det overhovedet er nordisk.

Knútr: Cnuter 161 (mærk endelsen her); NDS.

Kofri: Cofri 161; NS. Oprindelig vel tilnavn, jfr. isl. *ql-kofri*.

Kolfi: Colpi 136, 138; Colpe 138. Dannet af *kolfr*. S har Kulpe, men kun i stednavne. Tolkningen er tvivlsom.

Konall: Cuonnol 151; N.

Magnús: Magnvs 152; NDS.

Óláfr: Olaf 162²; Olaph 152; Olapf 152; Uolaf 162; mulig Onlof 4; NDS. Formen Onlof er ret enestående, idet nasalen her skulde være gengiven med n. I og for sig er dette dog forståeligt, da nasalen har kunnet holde sig længe (endogså i isl. til ind i 12. årh.).

Ólof: Holof 150; NDS. Kunde dog måske også være = Óláfr, jfr. foregående.

Ormr: Orm 20, 162; NDS.

Otgeirr (o: *Odd*-): Otker 160; NDS.

Rámundr (o: *Rád*-): Ramut 20; NS.

Reginmódr: Regenmuot 162; Regemoth 151; [Regimot 161]; N(?)D.

Saxi: Saxe 152; NDS.

Sibbi (*Se*-): Sibi 136; NDS.

- Sig(r)laug*: Sigilo 152; NS (i stednavne). Tolkningen er måske ikke ganske sikker.
- Sigtryggr*: Sigetru 161; NDS. Navnet synes ikke at kunne tolkes anderledes.
- Sigvarðr*: Sigeuuart 151; Siuuart 156; DS. Denne form af navnet var vist aldrig egentlig norsk (hvilken var *Sigurðr*).
- Steini*: Steini 159 (egenlig kortnavn); NS (i stednavne).
- Steinkell*: Stanchel 160; NDS. Vokalen her er ret mærkelig, men er vel kun en unøjagtig gengivelse af æ (Stæn-).
- Sunnolfr*: Sundolf 20; NDS (meget ungt).
- Sveinn*: Suein 22, 140, 151², 156, 161, 162; Suuein 138, 151²; Suen 150; NDS.
- Systir*: Suster 156; DS (i stednavne).
- Sqrli*: Sorli 159; N.
- Tófa*: Toba 162; Topa 20; Thuoba 151; Tuba 20², 151, 161; Tuva 20²; Tuua 150, 151; Toua 150², 162², 156; Tuoua 162; Tube 151; [Tubeta 151]; N (sent) DS.
- Tófi*: Tofi 94; Toui 162; Touo 160 (fortysket); Tobe 151; Tubo 151² (ligeledes); Tobe 151; Duovi 156; NDS.
- Tóka*: Toca 150, 162; Thuoca 151; Touga 162; D.
- Tóki*: Toci 151; Toki 151; Tohi 162; Thoke 160; Tuke 151; Toko 151 (fortysket); Tocho 160 (ligel.); Tuch 20²; Tuchie 156; Tougi 162²; Touche 162; Tuggi 162² (snarest at opfatte som = Tóki); Thoge 160; Doci 161; Dochi 161; Douchi 44; Duochi 44, 151; Docco 161 (fortysket); Duoco 151 (ligeledes); DS (N sent).
- Tóla*: Tola 94, 138, 150, 162²; Tula 138, 160, 161; Tuola 162; Thola 159, 160; Dola 156, 159; Dula 44; DS(?).
- Tóli*: Tole 140; Tuole 159; DS (i stednavne).
- Tósti*: Tosti 151; Toste 150, 151; Tostie 162; Tustie 161; NDS.
- Tumi*: Tome 150; Thome 162; ND (Tymme) S (i stednavne).
- Tunna*: Tonna 162; DS.
- Tunni*: Donna 156, 160, 161 og rimeligvis Ton 151; DS.
- Ulfhildr*: Vuolfhilt 151; NDS.
- Ulfkell*: Vulchel 156; ND.

- Ulfr*: Wlf 150; Olfh (eller fejlskrivning for Olafh?) 20; Wolf 140, 156, 162; NDS.
- Vagn*: Uuagon 162; D (S mulig i et stednavn).
- Valr*: Wal 151; ND(?) S(?).
- Vetrlidi* (-r): Uuettirlit 156; N.
- Pólfr* (f. *Pórolfr*): Zolf 151; Zoolf 160; Zuolf 156; Dhulp 152; DS; (N meget sent).
- Póra*: Thura 44, 162²; Tura 151², 162; Dora 151, 162; Sura 20; Zora 151, 152; Zura 151, 152², 161; Zuora 162; NDS (sjælden).
- Pórbjörn*: Thurbern 162; Terbirin 140 (næppe at forstå anderledes); NDS.
- Pórðr*: Thort 162; Zorth 159; Zuord 22; Zurdu 94 (næppe at forstå anderledes); Zurto 161 (ligeledes). Thodder 156 bør mulig henføres hertil; NDS.
- Pórelfr*: Thorelf 156; NDS.
- Pórgautr*: Thurgot 162; Trogod 156; Trugud 162; Trugute 160; Trugad 162; Trugeth 151; Truith 151²; Drugot 151; Druget 151; Zurgut 161; DS.
- Pórgeirr*: Turger 20; Truger 151; NDS.
- Pórgils*: Thurgilis 162; Trugiles 159; Trugis 159; Truls 150; Drugilus 140; Drugilis 138, 140; Zurgils 138; NDS.
- Pórgrimr*: Zurgrim 151; NDS.
- Pórgunn(r)*: Thurgunt 162; Thurugunt 162; Trugun 20; Trvgen 152; Trugint 151; Druogon 151, 161; Druogen 156²; Drvgen 152; Drugeno 140; og mulig Drugo 151; Zurigunt 156²; NDS.
- Pórir*: Thure 162; Thore 156; Ture 138, 150, 151; Turi 162; Dore 156; Dhuri 156; Dure 156, og rimeligvis Dur 151; Sure 20, og rimeligvis Sur 156; Zure 140, 151³, 152, 159², 162; Zuri 138, 152, 159; Zore 156, 160, 161; Zuore 151; Zoro 151; Zuoro 151 og rimeligvis Zor 138² og Zueri 151; NDS.
- Pórkell*: Thorkil 159; Trucul 94; Truggel 162; Dorchil 140; Durchil 151², 161; Drochil 161²; Drukil 138, 152²; Drukel 151², 156; Durchgetil 8; NDS.

Pórlákr: Thorlac 162; Zorlac 152 (således sikkert at læse); Zurlach 140; NDS.

Pórlaug: Turlovg 162; Thurloc 162²; Zurlo 161; Durlo 151; ND(?)S.

Pórolfr: Thorolph 162; Zurul 94; Durolf 151; NDS.

Pórríðr: Turid 162; Zuridere 161; D. Bægge navne er sikkert identiske; navnet er særlig kendt fra N.

Pórsteyn: Turstein 156²; Thusten 20; Durstein 151, 156; Durestein 156²; NDS.

Pórve: Duruuhi 44; ND (Þyrvi) S(?).

Qgmundr: Agamont 161; NDS.

Qnundr: Anunt 156; NDS.

Qrnolfr: Arnolf 20; NS.

Qzurr: Azor 138, 151, 152²; Azur 161; Azuro 161; Asor 152; Azzer 22, 138, 140, 162; Azer 151³, 156⁵; Assur 162; NDS.

Når man nu undersøger, hvorledes de nordiske navne er gengivne, bliver resultatet følgende.

a (kort) gengives i det hele ved a; dog findes der undtagelser herfra. Det skrives o i trykstavelse (Cotla); næppe troligt er det, at o her skulde hidrøre fra o i de oblike kasus; I tryksvag stavelse skrives det o (Harold, Cuonnol), e (Gunner, Halden); det skrives i (-citla), som måske er at forklare anderledes (= e?).

á skrives i reglen a; nasaleret á gengives ofte ved o (Oke, Osa), en enkelt gang ved u (Use-), og en anden gang, som det synes, ved on- (Onlof). Foruden disse tilfælde findes o i Cori (hvis o ikke her betyder ó) og i sidste led i Onlof (hvis o her betyder á).

e skrives undertiden i (-chil); der findes u (-kul).

é findes skrevet i (Asuui, hvis dette ord menes; dog kunde her også menes lyden í).

i. I endelser skrives snart e, snart i eller ie (Tustie, Tuchie).

í skrives i, eller e i tryksvag stavelse som Esdret.

o (kort) skrives o (-olf); uo (Cuonnol).

ó skrives på flere måder: o, uo, u, oo (Zoolf), ue (Zueri?), og e (Ter-).

u skrives u, uo (Guot), ũ (Gũ-), ou, og mulig o (Tome, Tonna; her kan dog lyden o være ment).

ú skrives u.

y skrives u (Guda, Suster, -tru).

ý skrives i (Thir), iu (Tiure), hvis disse ord da ellers er rigtig opfattede.

æ skrives e (Esa).

ø skrives a undtagen i Sorli.

au skrives (hyppigst) o, u; sjælden ou eller a (-gad) eller e (-get).

ey skrives o; en enkelt gang, som det synes, au.

ei skrives ei (Suein, således dette navn hyppigst, -stein¹⁾), eller e (Elif, Rusten, Suen én gang), engang a (Stan-); der er næppe grund til her at antage nogen angelsaksisk indflydelse (eller et angelsaksernavn).

ja gengives ved e (berni), jø ved e eller i (bern, birn), vø ved o i mindre stærkt betonet led (Gunnor).

b gengives flere gange ved p (Prant, Aspirn), — ð i reglen ved d, t, th (sjæld.) og en enkelt gang ved z (Armoz). Det er udeladt i slutningen: Inger.

d gengives ved d og t (-hilt), th (Thir); det kan udelades i slutningen (Gutmun). Det er gået over til t i Otker. Skrives dobbelt i Thodder.

f skrives hyppigst f, men også p, ph, hp, uu (Aruui), u og b. Udelades i Halden.

g skrives hyppigt g, men også c(k), ch. Udelades i -lo (f. laug) og -tru (f. -tryg).

h udelades foran r; tilføjes i forlyd: Hasa, Hasu-, Hesbern, Hestrit, Holof, i efterlyd: Eseh og -uuih(?).

k skrives i reglen c, sjældnere k; undertiden ch (chetil

¹⁾ Dette kunde være en fortystet form, jfr. Brøndum-Nielsen i Haandbog i Bibliotekskundskab³, 71; mindre godt kan *Suein* forklares på den måde (medmindre alle bærerne deraf er norske eller svenske?).

osv.), g (Esgel, Getel, Thuoga). En enkelt Gang h (Tohi), gg (Tuggi, hvis dette betyder Toki, Truggel), cc (Docco¹). m gengives ved en (Holenger).

n udelades i Rege- og vistnok i Drugo (= Þórgunn), samt i -mut; skrives dobbelt (Tonna).

r udelades som nominativ, måske gennemgående, undtagen i Cnuter og mulig Thodder, modsat hvad tilfældet var med navnene fra Hislant terra. I Thor-(Tor-) er or jævnlig ombyttede.

s skrives undertiden, hvor man ventede z (= th, þ).

t skrives t, th (-cuth, -sthein), d (Esdrid osv.).

v skrives u eller uu; z skrives z, zz, s, sz, ss (se navnet Ozurr); þ gengives ved th, t, z (hyppig), s, d, dh.

Konsonanter skrives i det hele — bortset fra de anførte tilfælde — enkelt.

Ovenstående oversigt viser, at gengivelsen af de nordiske lyde er i det hele, som man kunde vente det. At man dog også kan finde forskellige fortyskninger, er ret naturligt — som dette alt foran er antydnet. Til sådanne hører f. eks. gengivelsen af gunn- ved gund- (gunt-), Sunn- ved Sund-, ja hele navne læmpede efter tyske navne som Gundhere, Hagano Halbdene(?). Fortyskning er også de ikke få indskudsvokaler (swarabhakti), der findes: asa-, aga-, siga-, catala, gisel, gilís, gilus, helige, hasu-, carebern, berin, karles-, getile-, sigi-, dure-, thuru-, wettir-, wagon osv. Navnene står jo alle i nom. sg.; den nordiske endelse er i reglen bevaret, undtagen -r, der i de fleste tilfælde er bortfalden (jfr. ovenfor). Men ikke sjælden er den svage tyske endelse -o indsat: Bondo, Boso, Tocho, Zoro, Zurto, Azuro, samt -a i kvindenavne: Gurida, -uuara. En latinisering findes: Iohannes.

Der er næppe tvivl om, at der i enkelte maskuliner findes endelsen -a (f. -i): Bonta, Holta, Tona(?); ti kvindenavne er disse sikkert ikke; mulig kan også Apa regnes hertil.

¹) I Thorkil 159 synes et k efter r udsløttet.

Hvorfra dette a stammer, er ikke klart. I oldsaksisk findes endelsen -a (ved siden af o) i svage adjektiver.

Spørges der nu om, hvilket nordisk folk disse navne peger på, kunde svaret synes vanskeligt. Som ovenfor sagt, findes hjemstavnen udtrykkelig angivet kun ved en række Islændinger. Og her så vi, hvorledes nominativ -r var fuldtud bevaret i navnene. I øvrigt er det, som nævnt, helt bortfaldet undtagen i et par tilfælde; men herfra at slutte, at også disses bærere var Islændinger, er overilet, da -r (eller -ær) kan findes spredt i de ældste danske skrifter (se herom Wimmer, Navneord. bøjn. 19 anm.). Det ligger da nær at antage, at navnene som helhed ikke er islandske, og, da -r heller ikke i norsk var bortfaldet i det tidsrum, der her er tale om, heller ikke norske.

Hovedmængden af navnene er, hvad man naturlig kunde vænte, af den art, at de i og for sig lige så godt kunde henføres til det ene nordiske land som det andet. Der er imidlertid, foruden det nævnte kriterium, også andet, der tyder på, at de nordtiske pilegrimme i Reichenau hovedsagelig kom fra Øst-skandinavien, nærmere betegnet Danmark. Der findes således flere navne, der kan betegnes som særlig danske, selv om de også kan forekomme i Sverrig (bortset fra det danske Skåne), som *Tóki*, *Tóli*, *Tóka*, *Tóla*, de, der begynder med *Es-* (for *As-*). Nogle af dem kan findes i Norge, men da så sent, at de rimeligvis er indvandrede fra Danmark. Kun fra Danmark kendes kvindenavnet *Apa*, hvis der da foreligger et sådant. På den anden side synes et kvindenavn som *Asgerðr* ikke at optræde i dansk og svensk (velkendt fra norsk-islandsk); det samme gælder også et par andre.

Det kan hævdes, at der forekommer meget få svenske navne, der ikke tillige er danske eller påviste som sådanne; her kan nævnes f. eks. *Cofri* (jfr. isl. *ǫl-kofri*) og *Kolfi* eller *Kolpi*, jfr. sv. *Kulpe*, der dog kun findes i stednavne. Endelig må fremhæves, at når et navn kun træffes i stednavne og det endda sjældent, taler det ikke for, at det har været ret almindeligt i brug.

Efter disse iagttagelser — det kan næppe nytte at gå videre i enkeltheder — mener jeg at kunne udtale som nogenlunde sikkert, at hovedmængden af de nordiske navne er danske — hvilket dog selvfølgelig ikke udelukker, at der også kan findes svenske eller norske og islandske iblandt, navnlig de første.

Af hele massen af nordiske navne i Reichenaubogen er nu kun godt og vel halvdelen i det foregående opregnet og behandlet. Vi går derefter over til at søge at tolke de andre. I skarpe klammer er i det følgende opført de navne, der næppe er nordiske.

[Adaluuine 8. I nordisk findes intet tilsvarende; navnet er utvivlsomt tysk].

[Aðeldai 4; også tysk; navnet findes blandt 3 andre, der også er tyske, ialfald ikke nordiske; mulig hører også det ovenfor behandlede fjerde navn Onlof til disse].

[Agatha 160; kunde nok være navn på en nordisk kvinde; ialfald er navnet islandsk (»älst på Island« Lind), men ret sent. Da det findes skrevet sammen med to andre ikke-nordiske navne (Paulina, Margareta) og med en anden hånd end hovedrækken og udenfor denne, har vi sikkert her med ikke-nordiske navne at gøre].

Al 151. Jeg tolker dette som *Hall(r)* eller *Halli*, hvilket synes at have været dansk og svensk (i stednavne). Almindeligt i norsk-isl.

[Alberic(h) 151², uden tvivl en tysker; navnet er tilføjet senere end hovedlisten].

Alin 138; kunde være *Alvin*, *Alf-*; DS har Alin, (Alon); Alfuin acc. på dansk runesten.

Alle 160; det ligger nær i dette at se *Alli*, der findes på danske runestene; også i S. Det kunde dog også være = *Halli*.

Allisi 161 er vanskeligt at tolke og sikkert forvansket; kunde mulig være *Hals(?)* eller *Halldis(?)* eller *Alfdís (N)*.

Allort 151 tolker jeg som *Hallvarðr*, der kunde blive *Hallorðr* (jfr. *Sigvarðr—Sigorðr*), D Halworth, jfr. S.

Amada 151² er mulig tysk (Amaza). Over Amada står et f (over det sidste a); skal der mon læses Amadas?

Amandus 162², Amenda 151 og Amende 151 er jeg tilbøjelig til at mene er identiske og lig med *Amundi* NDS; Amundus er da latinisering (således O. Nielsen); om endelsen -a jfr. ovenfor.

Amoda 20, mulig identisk med Amada. Næppe at sætte i forbindelse med *Armódr*, men kunde være = *Amundi*.

Aua 156, Aue 4 kunde være identiske og da = *Afi*. Afa, kvindenavn, findes dog også i D, Afi i S. Der kunde altså være tale om både et kvinde- og et mandnavn her. Bægge findes også i T.

Az 151 er vel snarest forkortet for *Azur*; det står sidst i linjen med et punkt efter. Den art forkortelser er dog ellers ikke brugt. DS har Atti, hvilket det imidlertid ligger fjærnere at tænke på.

[Bernolt 151 er næppe nordisk].

[Bligeld 162 er uforståeligt som nordisk navn. T har Blichildis (Bili-). Det er mulig identisk med Bligeld].

Bvne 152 er vel identisk med Bune, Bone i D (T Buno), Bone S.

[Christ(i)an 20, Christ(i)ana 20, Christiano 151, Christina 156 — alle formodenlig navne på ikke-nordiske personer; dog er *Kristin* kendt i N fra 12. årh., noget lignende i S. *Kristján* findes ikke i N?DS førend meget sent].

[Churt 20 er tysk].

[Crispin 160 lader sig ikke identificere som nordisk navn].

[Damian 138 er utvivlsomt et ikke-nordisk navn].

Domne 151, Domna 162², Domnus 94. De to første kunde være nordiske, medens Domnus måske er at skille derfra, = dominus(?). Domne, Domna kunde være unøjagtige skrivemåder for Donne, Donna og således identiske med *Tonne*, *Tonna*, se ovenfor. Om de er henholdsvis mands- og kvindenavne eller begge mandnavne, turde være tvivlsomt.

Durrlees (e¹ synes rettet fra i) 151. Ser ud til at være et nordisk navn, hvis første led er Durr- = *þór*-; da sidste led begynder med l, kan der ikke være mange navne at vælge mellem. Jeg formoder *þorleif(r)*. Her er da et tilfælde, hvor navnet kunde synes indført efter en tidligere skreven liste, hvis f er bleven fejllæst som l. Navnet er ND(?)S. [Elina 161 er vist tysk].

Endrugilis 140 er vanskeligt at tyde. Drugilis svarer til *þór-gils* (se ovf.), men hvad skulde så en- være? Jeg vover her en gisning. Dette navn er det sidste i en række med samme hånd. Mulig har der da i en originaloptegnelse stået konj. end(i) = og foran dette navn (som det sidste), hvorfor den, der indførte navnet, har misforstået dette end(i) og troet, at det var en del af selve navnet.

Engildie 44 kunde vist være = *Ingjald(r)*, DS Ingeld, men ie er vanskeligt at forklare.

Erbern 102. Da der i tysk ikke synes at findes noget tilsvarende navn, er jeg tilbøjelig til at antage en fejllæsning af en originaloptegnelse, hvor et f er blevet læst som r, altså Es- ɔ: *Asbjörn*.

Esit 151 kunde være = *Esvið(r)*, af *Asviðr* D (runesten) S. Eueli 152?

[Folcerich 151 er vist et tysk navn].

[Folkis 159 ligeledes].

Forma 94 formår jeg ikke at tolke; mulig fejlskrevet for Forna = *Forni*? N.

[Friderich 156 er vist tysk].

Fruin 151 kunde være = Frøvin D (*Freyvin*), sål. O. Nielsen.

Gelidor 152 kunde være (O. Nielsen) = Keldor (*Ketilþórr* jfr. ovenfor) D.

Geppo 151 er mulig tysk (Geippo). Der findes dog Kibbi S; man kunde også tænke på et *Kjappi* (oprindelig som tilnavn).

Gerphol 162 og Gerpolf 156 må vist identificeres; er det nor-

diske navne, kunde det være forvanskninger af *Geirolf* (*Geirolfr*) NDS.

Gispin 151. Hertil kunde svare *Kispingr*, der dog kun findes engang i N. Da denne person var knyttet til Gunhild kongemoder, kunde han også være dansk.

Giengebir (eller B-?) 161 er uforståeligt. Man kunde formode et *Ingebjörn* (S), men i så fald er G (eller B) uforklarligt.

Gliph 140. O. Nielsen anfører Glip, som meget vel kan være identisk hermed. Man kunde også tænke på *Kleppr* (N) eller *Klyppr* (N).

Godizo 152. Hvis navnet var nordisk, måtte forleddet være Gaut-, men hvad -izo repræsenterer, er lidet forståeligt. Jeg ved ikke, om man kunde tænke på det (norske?) tilnavn *Kutiza*, hvis oprindelse og betydning er usikker. Rimeligvis er navnet forskrevet (fejllæst).

[Gotlint 161 er sikkert tysk].

Gudinna 140 er mulig *Guðini*, med den ovenfor omtalte endelse -a.

[Gudric 152 er tysk; *Guðrikr* findes dog også i N og S, men sent].

[Guntfrit 150, vel snarest tysk, selv om der haves et *Gunnroðr* i N].

Hericha 151 kunde være = *Eirik(r)*, men -a er da vanskeligt at forklare; et svagt *Eiriki* er ukendt. Et kvindenavn *Herkja* kan næppe forudsættes.

Hiltebrant 152 findes i DNS, men er måske tysk.

[Hitilburgis 160 er næppe nordisk].

Hoh 20. Navnet skrives med en kraftig streg gennem hovedstavens øvre del; hvad denne betyder, er usikkert; tolkningen bliver også uvis. Det er muligt, at skriveren har villet rette sit først skrevne h til k, hvorved et Hok vilde fremkomme, det velkendte *Haukr*, NDS.

Hue 150, Hvve 152 er vist identiske og det samme som *Hófi* DS.

Hulig 162 = Helgi (*Hqlgi*)?

Iona 140 — ved jeg ikke at identificere, men atter her kunde formodes en fejllæsning af en originaloptegnelse; stort t ligner meget et I og u kan let læses som n, oprl. Toua? Lesien 162 er så forvansket, at det unddrager sig tolkning; er -ien et -ing(r)? L kunde mulig læses som I, men tolkningen er lige usikker.

[Liefgrim 4 er intet nordisk navn].

Liubene 151 kunde være = *Ljufvini* D.

[Liutmere 140 er tysk].

Lula 160; noget tilsvarende er ukendt i Norden. T har Lolla, men det turde ikke være rimeligt at identificere det dermed. Langt sandsynligere foreligger her en fejllæsning af en originaloptegnelse; stort t og l ligner meget hinanden; jeg formoder Tula = *Tóla*, se ovf.

[Margareta 152, 160, uden tvivl tysk; om det sidste sted jfr. Agatha].

[Matheus 152, næppe nordisk].

[Meinpif 4 utolkeligt; første led synes at være (tysk) main- (f. eks. i Maingis)].

[Nurlanc 156; tysk har Norlinc. Intet nordisk navn kan identificeres hermed].

[Odalgart 94 uden tvivl tysk: Odalgart (Athal). Ukendt i Norden].

Onolfus 160 ser ud som et latiniseret navn på -olf(r). Kunde være = *Unnolfr* NS.

Ontol 156, således er navnet utvivlsomt at læse; sidste del kunde være -olf-, men hvad første del er, er ganske uklart. Fejllæsning for out- o: Auð-??

Orina 152 kan være = Arina D, Arna S.

Ornivist 152 er vel = *Arnfastr* DS.

Othbernus 160, latiniseret form, kan være = *Auðbjörn* NDS.

[Otto 152 er vel tysk, hvis det ikke er fortysket *Oddi* el. *Oddr*].

Paul 151 kunde være nordisk, *Páll*.

[Paulina 160, tysk, jfr. Agatha].

Pero 160 er vel nordisk *Beri* (*Bjare*).

[Pertolt 151, tysk].

[Peter 22, vistnok også tysk].

[Regengar 44² ligeledes].

Reng 162; den streg, der findes noget over g og temmelig uregelmæssig som forkortelsestegn, er vist uden betydning.

Navnet er sikkert det nordiske *Hringr*.

Reuinning 162 kan være et *Hrefningi* (-r), af *Hrafn*, jfr.

Hrafnunga- på Bække-, Læborg- og Horne-runestenene.

Riste 151 synes at måtte være et *Hristir*, som dog ikke findes (O. Nielsen anfører et Røste fra sen tid).

[Ruodolf 151, 161 er vist snarest tysk, da navnet i nordisk i den tid, der her er tale om, lød *Hrolf*-; allerede *Hruulfr* Helnæs].

Ruqui, Ruchui 156 er vanskeligt. Man bør næppe tænke på *Hrói*, på grund af q. Et *Hrøkkvir* vilde svare dertil, men et sådant navn er ukendt i Norden undt. som jættenavn (isl.). Mulig kunde det være = *Hrókr* (et *Hróki* er ukendt; Roke anføres dog som mulig bestanddel af et stednavn i S). Det velkendte *hroki* kendes ellers heller ikke som navn, men det kunde have været et tilnavn.

[Selbe 151²; navnet er vist, ligesom det følgende, tysk (Selbo). Næppe = nordisk *Sølvi* (Sylve)].

[Selva 151, se foranstående. T Selba].

Sigul 151 er vist nord. *Sigulfr* D(?)S.

Sigauuara 8 er måske tysk, men der findes i N (isl.) *Sigvør*, der nøje svarer dertil.

Sivra 140 er vanskeligt at tolke; hvis det er et nordisk navn, kunde man, da *P* flere gange gengives ved S, tænke på *Póra* eller *Pýr(v)i*.

Skerp 138. I T findes navne, der begynder med Scerp-. I nordisk kunde man tænke på *Skarfr* eller *Skarpr*, men da er e mærkeligt. O. Nielsen anfører et tilnavn Scherpius, men den pågældende mand er næppe dansk.

Scura 22 kunde være *Skorri* eller *Skori*, der synes at have været D. *Skúr* som kvindenavn kendes fra *Hrólfs*saga kraka.

Sporri 159 kunde være nordisk *spori*, men dette er ukendt som mandsnavn; heller ikke som tilnavn findes det i litteraturen.

Stupe 138 kunde være *Stúfi* (der synes at forekomme i isl. stednavne; jfr. *Stúfr*) eller *Stubbi* (*Stobbi*), der mulig har været kendt i DS.

Theaph 160; ganske usikkert, hvad det er.

Tieme 140, mulig identisk med *Tumi* da. Tym(m)e; i T findes Thiemmo.

Trange 20; noget navn, der kunde svare hertil, begyndende med t el. þ, er ukendt i nordisk. Kunde det bero på et fejllæst Strange?

Truto 152 kunde mulig være en fortysket og sammentrukket form for Thruid = *Porgautr*.

Tubeta 141; meget usikkert; første led er måske *Tófi*.

Tuda 20; heller ikke dette kan tolkes umiddelbart. Det kunde være = *todda*, der findes som tilnavn til en *Þórdís* (isl.), egenlig kælenavn til dette. *Tóta* kendes fra nyislandsk som kælenavn til *Þórunn*.

Tuoto 161 er vanskeligt at tolke; er vel D Toti. I isl. kendes *Tóti* som kort- og kælenavn, især for *Þórarinn*.

Tusta 151 er vel snarest = *Tósti*, da intet *Tósta* kendes som kvindenavn.

Údilt 151; et nordisk *Óðhildr* er ukendt, ligeledes et *Oddhildr*; *Audhildr* findes i NS.

Vgoic 20 kunde være et *Ógautr*; der kendes fra D Ugot, men vokalbetegnelsen (oi) er enestående. Mulig er navnet forskrevet (fejllæst).

Vlua 161 formår jeg ikke at tolke, medmindre det skulde være et Ulfi, der i DS synes at foreligge i stednavne. Mindre rimelig er det at tænke på et *Ólve(r)*.

[Vnachar 44, næppe nordisk. T har Unaca, Unarch. O. Nielsen har et Unger; dette også i S].

Wnich 152 kunde måske være = *Unni* DS.

Urch 151; mellem r og c er der en forbindelsesstreg, hvis

betydning er uklar. Navnet er dunkelt. *Úríkr?* S har et tvivlsomt *Orki*.

Vtina 156; mulig skjuler der sig et Auðun under dette navn, men da er endelsen vanskelig at forklare, S Ødhin, D Øthin, Othen.

Uto 151, 162 kunde være T Woto, men også nord. *Oddi*. [Werinbertus 160 er tysk].

Vuerit 156; i T haves Weredus, et *Vérid(r)* (Vi-) synes ikke at findes i nordisk, men var i og for sig vel tænkeligt. [Vvide 162; navnet kan være D, men er måske snarest tysk, Wido].

[Wigerat 162 er utvivlsomt tysk].

Vuic 161 er vist NDS *Vige*.

Virbird 162 er uforståeligt, beror måske på fejllæsning.

Vuista 151 antager jeg er = *Véseti* DS med den ovenfor omtalte endelse -a; jfr. O. Nielsen. Yngre i N.

Wiuut 138? Fejlskrevet for Vimunt?

Wrt 162?

Vuolcuric 161 er vel tysk; ukendt i nordisk; [folkrekr = konge kan næppe anvendes til forklaring].

[Volnot 161 er vist også tysk; intet tilsvarende i nordisk].

Wowit 152?

Zorurid 161 ser ud som et nordisk *Þórfreðr* eller *Þór(f)rið* (fem.). Men dette findes ikke i DS; i N fandtes *Þórrøðr*, der blev sammentrukket til *Þórðr*. Det er måske snarest *Þórríð* (fem.), i fortysket form (indskudt u).

Zothors 160, fejlskrevet for Thore (den første stavelse skrevet 2 gange)?

Zrom 160 kunde måske tolkes som Zorm, σ : *Þormr*, sammentrukket for *Þórormr*, der ikke synes at findes i DS. O. Nielsen anfører Thrumo, Trumo, altså et Þrumr, hvilket vel var tænkeligt.

Zuruunt 151 kunde være kvindenavnet *Þórunn*, NDS, med fortyskelse af nn til nt, som oftere; således O. Nielsen. Denne gennemgang har for det første med sikkerhed vist,

at der indenfor navnerækkerne er ikke få utvivlsomt ikke-nordiske navne, at der altså blandt disse større og mindre skarer af nordboer, der besøgte Reichenau, også har været andre, og da tyske personer (henved 50 i tal) — et resultat, der i og for sig ikke kan vække nogen forundring. Unaturligt er det nemlig ikke at antage, at endel tyske mænd og kvinder har kunnet slutte sig til de fremmede skarer for sammen med dem at foretage deres pilgrimsgang; det havde sine fordele, bl. a. havde de rejseselskab.

Som ovenfor fremhævet er det næppe muligt at identificere et eneste af disse navne med navne på bekendte personer. Man kunde måske tro, at det lod sig gøre med de islandske navne, da vort kendskab til den islandske personalhistorie i oldtiden er så omfattende. J. Sigurdsson har (i Dipl. Isl. I 171 — hvor dog til de islandske navne urigtig henføres alle de på den pågældende side skrevne nordiske navne) imidlertid ikke kunnet påvise nogen sikker historisk bærer af et eneste af dem. I Sturlungasaga (I, 107) findes Vigdís og Kolþerna (der er et ret sjældent navn) anførte som moder og datter; hvad tiden angår, kunde de godt passe. Men om dette er andet end et tilfælde, får stå hen.

Pilegrimsnavnene synes oftere ikke straks at være indførte i Reichenaubogen, hovedprotokollen som den kunde kaldes, men, således som det før blev bemærket, efter ældre optegnelser, foreløbige lister over de ankomne. Herfor taler de ovenfor flere gange påpegede fejl i navneformerne, der bedst synes at kunne forklares ud fra en sådan forudsætning. Et fingerpeg i den retning, for ikke at sige et bevis derpå, er navnelisten s. 152 med de store bogstaver.

Jeg ved ikke, om denne tolkning af hovedprotokollens tilblivelsesmåde er udtalt tidligere, og jeg ved heller ikke, om der foreligger noget, der viser, hvorledes denslags bøger i det hele blev til. Om den har noget på sig, må fremtidige undersøgelser klare. I hvert fald synes det mig, at der fore-

ligger så mange tilfælde her, der turde vise rigtigheden deraf, at tolkningen ikke straks kan forkastes.

Nogle få navne lader sig desværre ikke tolke; i hvert fald har jeg ingen rimelig forklaring kunnet finde. Hjælpemidlerne er også kun så som så. Linds bog over de norsk-islandske navne og Lundgren-Brates afhandling om de svenske er fortræffelige, medens O. Niensens Olddanske personnavne er meget ufuldkommen og ukritisk. Det danske navnestof burde genoptages til tidssvarende, videnskabelig behandling. Af denne skulde det først og fremmest med sikkerhed kunne ses, hvilke navne i virkeligheden er danske — hvad man langtfra altid kan se af O. Niensens bog.

Finnur Jónsson.

Chl.

Grunchil. Asa. Amenda. Drugo. Amada. Durchil. Suein. Vstheim. Hestrit		
Espern. Duochi. Acetble. Durchil. Espirn. Regemoth. Zuoro. Zuunin		
Riste. Aslac. Duoco. Xpiano. Guonuuara. Haktan. Tura. Hesa. Durchil. Tura		
Bota. Zurgrit. <small>Notu sit omib; qualu beatae</small>	GER. WAS	Alberich.
ieppo. Esa. Flibp. Gertlo. <small>in memorie d' rto scie romanie</small>	TEOTO TOCI	Folkerich.
reit. Aschil. Asa. <small>aeccae cardinalis atq; ost' d' s' s' s'</small>	312. 10. 10. 10.	Selbe. Agv.
Costi. Inga. Gertlo. <small>aeccae ep'i domni gregori pape uoluerat</small>		Espirn.
Cuonmol. Boso. Guda. <small>legatione functus ad nos. aug. egino</small>	Suein	Suein.
Asa. Drugot. Vsegor. <small>enset fr'i uenit. In cu aliquot</small>	Gunner	Tobo.
Durlo. Vdilt. Durstein. <small>die nobiscu moraret. quada</small>	Adalfrid.	Etkel.
Asclat. Vrch. Ger. <small>die captulu nrm ingressus.</small>	Toki. Kler.	truah.
Zuore. Thuola. <small>post sacrae exhortationis uer</small>	Eschrid. Asa.	Zure.
Bernhilt. Amund. <small>ba. post salutaria caelatis</small>	Tube. Wolf.	Suein.
Allort. Drugon. <small>doctrinae. nignita postulauit</small>	Tuke.	truah. t.
Gispin. Osmunt. <small>apatre monasteru egghardo</small>	Truger	Kales hou.
Durolf. Archetil. <small>et fr'ib; nris e' sortu sibi dari</small>	Ruodolf.	Domie.
Guolfhilt. Zolf. <small>mae fraternitatis. In petitioni</small>	Trugeth	Vusta.
Asclita. Gertl. Espirn. <small>assensu p' bentes. fraternitacoe.</small>	Asa. Armoh.	veo. Ture.
Espirn. Amada. <small>locu. a p' bonda q' si um exnobi</small>	hericha.	Arnbirn.
Zoro. A. Zer. Hse. <small>gummo cordis affectu con</small>	Pertolt.	Selbe.
Tubo. fruin. Lohan. <small>ressimus. & post obitu ei orati</small>	Gunner.	Sigul. Wal.
Lohan. Asclita. <small>one & memoria fr'ib; nris an</small>	Asa. Asa.	Asa. Zuep.
Durchil. Duraz. <small>tiquntat constructa quasi p'cor</small>	halbene.	Druger.
Hestria. T. bo. <small>tu uahali q' multu dilecto fr'ip</small>	kerol. Hcel.	Etkel.
Durtrif. Zura. <small>misimus. Amende.</small>	Druket. Dorat.	Druket. Bernolt.
pa. Tuba. Tusta. Inga. <small>faxe Paul toste</small>	Lubene. Esa. Gunner	
Stru. Al. Fse. Tier. <small>Asaguth.</small>	Zure. Aslach. Tobe.	
Thuoca. Tubeta. Burida. <small>Aslac. Hse. Zofa</small>	Sigewart.	
Zure. Ion.		

BRODESKABSBOGEN FRA REICHENAU, S. 151.

